

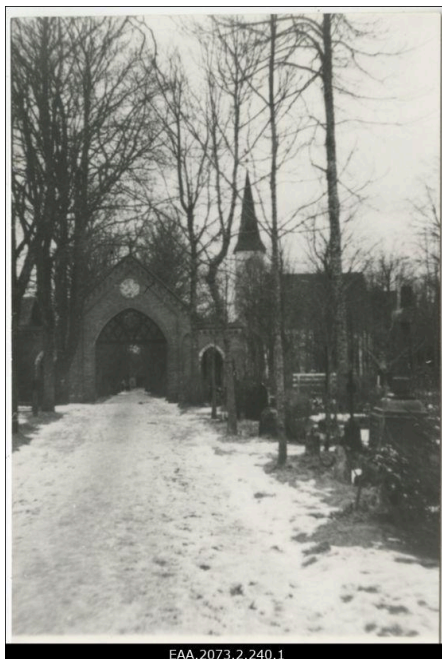
Teostatud tööde ülevaade Suure-Jaani kalmistu väravad

Lähteülesandeks oli uute puidust kalmistu väravate valmistamine olemasolevate eeskujul.

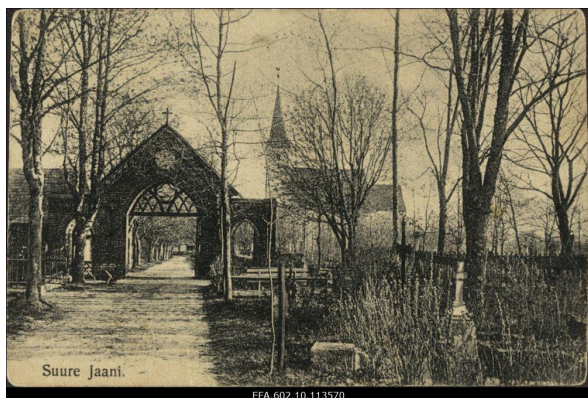
Foto: Valge värav kuni 2026. Erakogust, Compa

Suure-Jaani kalmistu väravad ehitati 1880. aastal. Vanu pilte uurides võiks arvata, et need valmistati tammest või saarest ja ei olnud valged. Väikesed väravad olid kooniate tippudega ja suure värava kohal kaunis lünett, mis toetus müüritisse, pesad kivis on säilinud tänaseni.

EAA.2073.2.240.1

Kalmistu enne 1911. aastat (suure-jaani.ee)

RA, EFA.602.10.113570 Suure-Jaani kalmistu värav, taustal Johannese kirik. 1910-1915 ([FOTIS](#))

Vanim pilt mis meil õnnestus leida värava hingedest on aastast 1957, samad hinged on säilinud tänaseni. Miks on suure värava hinged erinevate kõrgustega ei oska selgitada, korrapäratust esineb veelgi. See paneb kahtlema hingede algupärasuses ja võiks arvata, et need on valmistatud hiljem, näiteks peale teist maailmasõda, samas puidu osa on kõikide kaunistustega. Meie vastuseid ei leidnud, jääb tulevasteks uurimisteks.

2026. aastal eemaldatud valgete väravate küljes olid painutatud metallnurgad, mis oma teostuselt ja väljanägemiselt paistsid oluliselt uuemad kui suure värava hinged ja riivid. Kuna tellitud uued raamid on läbivate tappidega ja otseselt toestust nurkadest ei vaja, jätsime nurgad lisamata. Nurgad on säilitatud ja soovi korral lisatavad.

Normann, Herbert. Suure Jaani kalmistu, 1957 ([TÜ digiarhiiv](#))

Suure värava hinged on sepistatud ja ei oma elektrikeevituse jälgi, väikeste väravate hinged uuemad ja keevistega.

Foto: Sepishinge tagakülg. Erakogust, Compa

Foto: Väikese värava hinged. Erakogust, Compa

2026. aasta väravate paigaldusel kasutasime kaasaegseid polte, nende pead ei ole sepistatud vaid lihvitud koonjaks, sobitumaks paremini ajastusse.

Foto: Sepispoltide imitatsioon. Erakogust, Compa

Väravad valmistasime valitud okaspuust, tihedam ja vaigusem süü võiks pikendada nende eluiga. Puit immutatud ja kaetud tooniga, mis imiteeriks päikesepleekinud tamme.

Fotod: Väravad enne viimistlust. Erakogust, Compa

Väravatele lisatud "katused" on mõeldud puidu kaitseks ja leevenduseks visuaalile, kuna puudu ülemised kaunid koonjad ornamendid.

Foto: Liist väraval. Erakogust, Compa

Parempoolsel väikesel väraval puudus lukuvastus, koos vastusega oli müürist puudu ka kivi. Tellitud tööde raames sellega ei tegeletud. Riiv paigaldati väravale puuduva kivi keskele arvestusega, et lukuvastuse taastamine teostatakse lähitulevikus.

Foto: Müürist puuduv kivi. Erakogust, Compa

1957. aasta pildil asetsevad suurte väravate riivid kõrgemal ja välimisel küljel. Kuna pole teada algset paiknemist, jätsime riivid samasse asukohta kus viimastel valgetel väravatel.

Foto: Riivide võrdlus. Erakogust, Compa

Värvad paigaldatud 2026. aasta jaanuaris, aeg näitab kaua okaspuu ilmastikule vastu peab. Aitäh tellijale, Muinsuskaitseametile ja teistele abistajatele, meil oli au neid valmistada. Kirjapandut ei saa nimetada uurimistööks, vaid teostatud töödega kaasneva informatsiooni säilitamiseks.

Foto: Suure-Jaani kalmistu värav aastal 2026. Erakogust, Compa

Dii Ehitus OÜ
Sepa tn 3 Võhma, Põhja-Sakala vald Viljandimaa 70603
Registrikood: 12022194
KMKR nr: EE101433686
janek@compa.ee
+372 53960649